

ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

The Emotional Intelligence of Graduate Students in the Master of Public
Administration Program at Ramkhamhaeng University

วิระยุทธ พรพจน์ธนาต (Wirayut Phonphotthanamat)¹ วงพักตร์ ภูพันธ์ศรี (Vongphak Poopunsri)²

มุกดา ศรียงค์ (Mookda Sriyong)³ พิมพ์ใจ สระทองอุ่น (Pimjai Sratong-on)⁴

ปกรณ์ มณีปกรณ์ (Pakorn Maneepakorn)⁵

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Assistant Professor, Dr., Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., นักวิชาการอิสระ

Assistant Professor, Dr., Independent scholar

³รองศาสตราจารย์, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

Associate Professor, Faculty of Management Science, Chandrakasem Rajabhat University

⁴รองศาสตราจารย์, นักวิชาการอิสระ

Associate Professor, Dr., Independent scholar

⁵รองศาสตราจารย์พิเศษ พลตำรวจตรี ดร., นักวิชาการอิสระ

Adjunct Associate Professor, Pol.Maj.Gen., Dr., Independent scholar

Corresponding Author, E-mail: p.wirayut@gmail.com

Received: 11 March 2025

Revised: 26 April 2025

Accepted: 14 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง และ (2) เปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา จำแนกตามเพศ อายุ ระดับชั้นปี และรายได้ต่อเดือน การวิจัยใช้ระเบียบวิธีเชิงปริมาณ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 179 ราย ผ่านแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมแล้วกลุ่มตัวอย่างมีระดับความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติ นอกจากนี้ พบว่า

รายได้ต่อเดือนเป็นปัจจัยเดียวที่ส่งผลให้ค่าเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย

คำสำคัญ: ความฉลาดทางอารมณ์, นักศึกษา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Abstract

This study aimed to (1) examine the emotional intelligence levels of students enrolled in the Master of Public Administration program at Ramkhamhaeng University and (2) compare their emotional intelligence based on gender, age, academic year, and monthly income. A quantitative research approach was employed, with data collected from a sample of 179 participants using the Emotional Intelligence Assessment developed by the Department of Mental Health. The findings revealed that, overall, the participants demonstrated emotional intelligence within the normal range. Additionally, monthly income was the only factor that significantly influenced the mean emotional intelligence score at a 0.05 significance level, while no significant differences were found for the other factors.

Keywords: Emotional Intelligence, Student, Ramkhamhaeng University

บทนำ

ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่เต็มไปด้วยความผันผวน เปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี นั้น การพัฒนาประเทศให้สามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งคือการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นผู้สร้างสรรค์สรรพสิ่ง และนำพาประเทศไปสู่เป้าหมายของการพัฒนา ซึ่งประเทศไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ เพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เป็นคนเก่ง และเป็นคนมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้าน มีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มีธรรมาภิบาล มีความรู้ มีวินัย รักษาสีธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) ยุทธศาสตร์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของมนุษย์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมาย

การที่คนจะเป็นคนดี คนเก่ง และเป็นคนมีคุณภาพได้นั้น นอกจากการมีความฉลาดทางปัญญา (Intelligence Quotient: IQ) ที่เป็นที่รู้จักกันมานานแล้ว ยังต้องพิจารณาเรื่องความฉลาดทางอารมณ์

(Emotional Quotient: EQ/ Emotional Intelligence: EI) (วิทยาพร เทศศรีเมือง, ม.ป.ป.) ด้วย เพราะความฉลาดทางอารมณ์เป็นเรื่องสำคัญในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นของมนุษย์ (ทศพร มะหะหมัด และ สุวิมล พันธุ์โต, 2563) อารมณ์เป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์มีความแตกต่างจากเครื่องจักร อารมณ์มีลักษณะเฉพาะแสดงออกโดยความตื่นตัวทางสรีรวิทยาและการเปลี่ยนแปลงทางสีหน้า ท่าทาง และความรู้สึกส่วนตัว (Coon & Mitterer, 2009) สุขภาพจิตของคนเราจะดีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการปรุงแต่งของอารมณ์ชนิดต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นได้ในหลายลักษณะในชีวิตประจำวันของเรา อารมณ์มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของคนเรา จนแยกไม่ออกจากเรื่องแรงจูงใจและความรู้สึกอื่น ๆ (มุกดา ศรีรงค์, 2562)

สวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนทั่วประเทศจำนวนทั้งสิ้น 1,138 คน ระหว่างวันที่ 17-22 กันยายน 2565 หัวข้อ “คนไทยกับการควบคุมอารมณ์” เพื่อสะท้อนความคิดเห็นกรณีในช่วงที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าข่าวความรุนแรงในสังคมไทยมีให้เห็นมากขึ้น เกิดพฤติกรรมรุนแรงถึงขั้นทำร้ายร่างกายหรือเสียชีวิต ทั้งนี้หลายฝ่ายต่างมองว่าอาจเกิดจากภาวะทางอารมณ์ ซึมเศร้า ขาดสติ ถูกกดดัน หรือทำให้โกรธแค้น การจัดการและควบคุมอารมณ์จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับประชาชนอย่างยิ่งโดยเฉพาะในช่วงที่อยู่ในภาวะเศรษฐกิจเช่นนี้ (สยามรัฐ, 2565) ผลการสำรวจข้อมูลของสวนดุสิตโพล พบว่า ต่อคำถามที่ว่า “เมื่อมีปัญหาต่าง ๆ เข้ามารุมเร้า ประชาชนควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดีเพียงใด” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ควบคุมอารมณ์ได้บ้าง ร้อยละ 59.91 รองลงมาคือ ควบคุมอารมณ์ได้ดีร้อยละ 33.57 และมีกลุ่มตัวอย่างที่ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ ร้อยละ 6.52 (สยามรัฐ, 2565) จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นได้ว่า มีคนไทยเพียงร้อยละ 33.57 เท่านั้นที่สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนได้ดี

ในอดีตโดยทั่วไปมักเชื่อกันว่าอาชญากรรมมักก่อโดยอาชญากรที่เป็นคนยากจนขาดการศึกษาเป็นอันธพาล คนเร่ร่อน แต่เมื่อทำการศึกษาในเชิงลึกกลับพบว่า ในหลายคดีผู้ก่อเหตุมีภูมิหลังที่ตรงข้ามกับความเชื่อดังกล่าวอย่างสิ้นเชิง (ปณิดา ศรศรี, ม.ป.ป.) อาทิ เหตุการณ์อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งหนึ่งใช้อาวุธปืนสังหารเพื่อนอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเดียวกัน (ไทยรัฐออนไลน์, 2559) อดีตอาจารย์มหาวิทยาลัยใช้มีดแทงคู่กรณีเหตุจากการทะเลาะกันเรื่องการให้อาหารสุนัข (ข่าวเด็เด็เจ็ดสี, 2567) เป็นต้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการมีระดับการศึกษาสูงมิได้เป็นหลักประกันความสามารถในการจัดการอารมณ์ตนเอง

การศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งผู้ที่มาศึกษาจำนวนไม่น้อยนั้นเป็นข้าราชการ เป็นการทำงานในองค์การสาธารณะ องค์การประเภทนี้มีเป้าหมายเพื่อการตอบสนองความต้องการ ความอยู่ดีกินดี ความผาสุก ความพึงพอใจของประชาชน ซึ่งคนในกลุ่มนี้ย่อมเป็นที่คาดหวังของสังคมว่าจะเป็นผู้ที่มีจิตใจในการให้บริการสาธารณะที่ดี มีความสามารถในการควบคุม และจัดการอารมณ์ของตนได้เป็นอย่างดี กอปรกับมหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งมีความมุ่งมั่นในการผลิตบัณฑิตมหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิต ที่มีความรู้คู่คุณธรรม เรื่องความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาในกลุ่มที่เป็นที่คาดหวังของสังคมกลุ่มนี้ ซึ่งข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลสำคัญ

สำหรับกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการได้ข้อมูลความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาในกลุ่มนี้ได้ อีกทั้งยังเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังอาจมีนัยสำคัญต่อการพัฒนา นโยบายหรือโครงการในมหาวิทยาลัยรามคำแหงและสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะ ความฉลาดทางอารมณ์ในนักศึกษาในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่การบริหารงานภาครัฐต้องเผชิญกับความซับซ้อนและความท้าทายที่เพิ่มขึ้น ความฉลาดทางอารมณ์เป็นทักษะที่มีความจำเป็นมากขึ้น เนื่องจากผู้นำที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะสามารถรับมือกับความเครียด กดดัน และความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

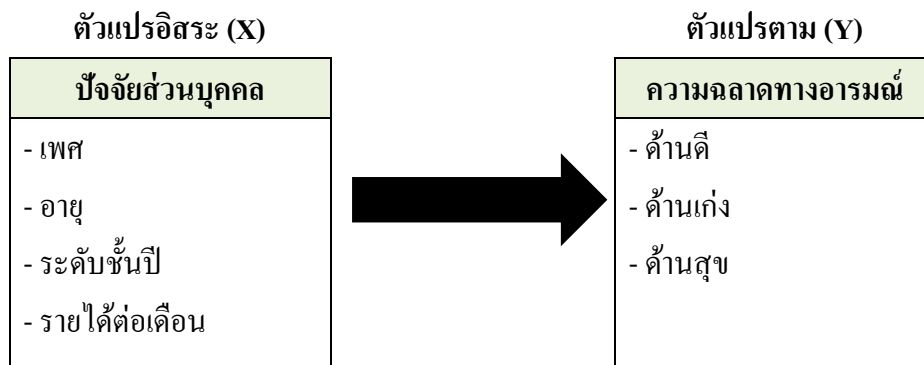
อย่างไรก็ตาม การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหงนั้น จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าปัจจัย เพศ อายุ ระดับชั้นปี และ รายได้ต่อเดือน นั้น ได้มีผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเหล่านี้กับความฉลาดทางอารมณ์ในบริบทต่าง ๆ อาทิ (1) เพศมีผลต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ โดยเพศหญิงมักจะสามารถในการรับรู้และจัดการอารมณ์ที่ดีกว่าเพศชาย (Mayer, Salovey & Caruso, 2004; Cabello et al, 2016) (2) อายุมีความสัมพันธ์กับการสะสมประสบการณ์ชีวิต ซึ่งอาจมีผลต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ โดยการศึกษาหลายฉบับพบว่าอายุที่เพิ่มขึ้นมักจะส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในการจัดการอารมณ์และความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น (Goleman, 1995; Cabello et al, 2016) (3) ระดับชั้นปีในการศึกษาอาจสะท้อนถึงการได้รับประสบการณ์ในหลักสูตรและในสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่สามารถช่วยส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ได้ นักศึกษาที่อยู่ในระดับชั้นปีที่สูงขึ้นมักจะมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่มากขึ้นซึ่งสามารถช่วยเพิ่มทักษะในการจัดการอารมณ์ โดยมีงานวิจัยที่พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับสุขภาวะทางจิตและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษามีความเข้มแข็งมากขึ้นในกลุ่มนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามากกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี (Shengyao et al., 2001) (4) รายได้ต่อเดือน รายได้อาจมีผลต่อระดับความเครียดในชีวิตประจำวัน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการจัดการอารมณ์ของนักศึกษา งานวิจัยบางชิ้นพบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับความฉลาดทางอารมณ์ (Podila, 2018) การศึกษาเหล่านี้จึงช่วยเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยที่อาจมีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา และเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการออกแบบกลยุทธ์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ในนักศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ดังนั้นจึงเป็นที่มาของงานวิจัยเรื่อง “ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง”

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2. เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
จำแนกตาม เพศ อายุ ลำดับการเป็นบุตร ประสบการณ์ทำงาน ชั้นปี และรายได้ต่อเดือน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: ตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์มาจากแบบวัดของกรมสุขภาพจิต ส่วนตัวแปรอิสระมาจากการศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พรพรรณ หาญณรงค์ และคณะ (2563) นริศรา ตรีพันธ์ (2562) วรณา กลกิจโกวินท์ และคณะ (2562) และ วรณา ทองอุ้น และคณะ (2558)

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความฉลาดทางอารมณ์

คำว่าความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional intelligence) ถูกสร้างขึ้นโดยนักวิจัยสองคนคือ ปีเตอร์ ซาลาวอย และจอห์น เมเยอร์ (Peter Salovey & John Mayer) ในบทความเรื่อง "Emotional Intelligence" ในวารสาร Imagination, Cognition, and Personality ในปี 1990 ต่อมาคำนี้ได้รับความนิยมโดย Daniel Goleman ในหนังสือ Emotional Intelligence ของเขาในปี 1995 (IHHP, 2023) ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้นิยามความฉลาดทางอารมณ์ไว้หลากหลาย อาทิ (1) Daniel Goleman (1995) กล่าวว่า ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์คือผู้ที่สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเอง มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และพึงพอใจกับสัมพันธภาพที่เป็นอยู่ (2) Olivier Serrat (2017) อธิบายว่า ความฉลาดทางอารมณ์ คือ ความสามารถ ศักยภาพ ทักษะ หรือการรับรู้ความสามารถของตนในการกำหนด ประเมิน และจัดการกับอารมณ์ของตนเอง ของผู้อื่น และของกลุ่ม (3) Salovey และคณะ (2008 as cited in Plotnik & Kouyoumdjian, 2014) อธิบายว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการรับรู้อารมณ์อย่างถูกต้อง, การพิจารณาความรู้สึกเมื่อคิดวิเคราะห์, การเข้าใจอารมณ์ และการควบคุมหรือจัดการอารมณ์ในตนเองและผู้อื่น และ (4) Rowley & Jackson (2011) อธิบายว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ความหมายและความสัมพันธ์ของอารมณ์ และการ

ใช้เหตุผลและแก้ปัญหาบนพื้นฐานของอารมณ์นั้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสามารถในการรับรู้อารมณ์ การพิจารณาความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ การเข้าใจอารมณ์ และการจัดการกับอารมณ์

สรุปได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ ทำความเข้าใจ และจัดการกับอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น ได้อย่างเหมาะสม รวมถึงการใช้เหตุผลและตัดสินใจโดยคำนึงถึงอารมณ์ ตลอดจนการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์

Goleman (1998) แบ่งองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์เป็น 5 ด้าน ได้แก่ (1) การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง (Self-awareness) ซึ่งหมายถึงความสามารถในการรับรู้และเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก และความต้องการของตนเอง รวมถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อผู้อื่น (2) การควบคุมและจัดการอารมณ์ตนเอง (Self-regulation) หมายถึงความสามารถในการควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ไตร่ตรองก่อนตัดสินใจลงมือทำ และปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (3) แรงจูงใจในตนเอง (Self-motivation) ซึ่งหมายถึงการมีแรงขับเคลื่อนจากภายใน มากกว่าการพึ่งพาแรงจูงใจจากภายนอก เช่น เงินหรือชื่อเสียง โดยบุคคลที่มีแรงจูงใจภายในสูงมักมีความพยายามอย่างต่อเนื่องในการบรรลุเป้าหมาย แม้ต้องเผชิญกับอุปสรรค (4) การเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น (Empathy/ Recognizing Emotions in Others) หมายถึงความสามารถในการรับรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น แสดงความเห็นอกเห็นใจ และตอบสนองต่ออารมณ์ของผู้อื่นอย่างเหมาะสม และ (5) ทักษะทางสังคม (Social Skills) ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสามารถในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น มีทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ให้เกียรติผู้อื่น สามารถทำงานร่วมกันได้ดี รวมถึงบริหารจัดการความขัดแย้งและส่งเสริมความสามัคคีในกลุ่ม

ส่วน กรมสุขภาพจิต (ม.ป.ป.) ได้สร้างแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับผู้ใหญ่ (อายุ 18 - 60) ปี โดยประเมินความฉลาดทางอารมณ์ใน 3 ด้าน คือ (1) ด้านดี พิจารณาจาก การควบคุมตนเอง การเห็นใจผู้อื่น และการรับผิชอบ (2) ด้านเก่ง พิจารณาจาก มีแรงจูงใจ ตัดสินใจและแก้ปัญหา และสัมพันธภาพ และ (3) ด้านสุข พิจารณาจาก ภูมิใจในตนเอง พอใจชีวิต และสุขสงบทางใจ

กล่าวได้ว่า องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์อาจมีการอธิบายหลากหลายแนวทาง เช่น Goleman (1998) ที่แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง การควบคุมอารมณ์ แรงจูงใจในตนเอง การเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น และทักษะทางสังคม อย่างไรก็ตาม คณะผู้วิจัยเลือกใช้แนวคิดของกรมสุขภาพจิต ซึ่งประเมินความฉลาดทางอารมณ์ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านดี (การควบคุมตนเอง เห็นใจผู้อื่น และความรับผิดชอบ) ด้านเก่ง (แรงจูงใจ การตัดสินใจแก้ปัญหา และสัมพันธภาพ) และด้านสุข (ความภูมิใจในตนเอง ความพึงพอใจในชีวิต และความสงบทางใจ) เนื่องจากเป็นแบบประเมินที่มีมาตรฐานและใช้วัดความฉลาดทางอารมณ์ในบริบททั่วไปได้อย่างเหมาะสม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับความฉลาดทางอารมณ์

จากการสืบค้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าในภาพรวมงานวิจัยจำนวนมากที่ทำการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิตเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผลการศึกษาในภาพรวมสอดคล้องกันว่ากลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติ (อาทิ นิลาวรรณ งามขำ และคณะ, 2559; วรณา กลกิจโกวินท์ และคณะ, 2562; วิไลพร นุชสุธรรม, 2559; กมลชนก ทองเอียด, 2561) ส่วนงานวิจัยบางส่วนได้พัฒนาแบบสอบถามเป็นเครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งผลการศึกษาในภาพรวมส่วนใหญ่มักพบว่าในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติหรือระดับมาก (อาทิ พรพรรณ หาญณรงค์ และคณะ, 2563; นริศรา ตรียันธ์, 2562; วิไลพร ศรีรัตน์ และคณะ, 2565; นิดา แซ่ตั้ง, 2555) มีเพียงงานงานของ สันทนา วิจิตรเนาวรัตน์ (2558) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดทางอารมณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ดังรายละเอียดในตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับความฉลาดทางอารมณ์

ผู้วิจัย	ปี	วัตถุประสงค์วิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือวิจัย	ผลการศึกษา
พรพรรณ หาญณรงค์ และคณะ	2563	ศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในพื้นที่ตำบลอ่างศิลา อ.เมือง จ.ชลบุรี	337 คน	แบบสอบถาม	กลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการควบคุมอารมณ์อยู่ในระดับสูง ส่วนด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหา ด้านสัมพันธภาพ ด้านภูมิใจในตนเอง ด้านการสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง ด้านการรับผิดชอบ ด้านสุขสงบทางใจ ด้านความพึงพอใจในชีวิต และด้านการเห็นใจผู้อื่น มีระดับความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติ
นริศรา ตรียันธ์	2562	ศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร	197 คน	แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต	กลุ่มตัวอย่างมีระดับความฉลาดทางอารมณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดทางอารมณ์ในด้านดี และด้านเก่งอยู่ในระดับสูง ส่วนด้านสุขอยู่ในระดับปานกลาง
นิลาวรรณ งามขำ และคณะ	2559	ศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาในหลักสูตรสายวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัย	397 คน	แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต	กลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปกติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทั้งความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข ต่างมีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ปกติเช่นเดียวกัน

วิระยุทธ พรพจน์ธนาต และคณะ

ผู้วิจัย	ปี	วัตถุประสงค์วิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือวิจัย	ผลการศึกษา
		หัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ			
สันทนา วิจิตรเนาวรัตน์	2558	ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	40 คน	แบบสอบถาม	กลุ่มตัวอย่างมีการควบคุมอารมณ์ตนเองมากที่สุด รองลงมาได้แก่ แรงจูงใจ การเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น ทักษะทางสังคม และทักษะทางสังคม (20.15) ตามลำดับ
วรุณา กลกิจโกวินท์ และคณะ	2562	ศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาแพทย์ คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล	427 คน	แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ กรมสุขภาพจิต	ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีระดับความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเก่งและด้านสุขมีระดับความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติ ส่วนด้านดีมีระดับความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเกณฑ์ปกติ
วิไลพร นุชสุธรรม	2559	ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย	229 คน	แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ กรมสุขภาพจิต	กลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปกติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข และพบว่าองค์ประกอบย่อยด้านดีเรื่องการควบคุมตนเองอยู่ในระดับสูงกว่าปกติ
กมลชนก ทองเอียด	2561	ศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	70 คน	แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ กรมสุขภาพจิต	ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเก่ง และด้านสุขกลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติเช่นเดียวกัน ส่วนด้านดีกลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูงกว่าปกติ
วิไลพร ศรีรัตน์, สุชุมเจलयทรัพย์ และชนะศิกนิษานนท์	2565	ศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน	450 คน	แบบสอบถาม	ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความสามารถบริหารจัดการอารมณ์ตนเอง ด้านการสร้างแรงจูงใจที่ดีแก่ตนเอง ด้านความสามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น และด้านความสามารถบริหารจัดการความสัมพันธ์กับผู้อื่นกลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับมาก มีเพียงด้านความสามารถตระหนักรู้ตนเองเท่านั้นที่กลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง
นิตา แซ่ตั้ง	2555	ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของพนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ในกรุงเทพมหานคร	400 คน	แบบสอบถาม	ทั้งในภาพรวมและรายด้านกลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความสามารถในการควบคุมตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการตระหนักรู้ตนเอง ด้านการเอาใจเขามาใส่ใจเรา และด้านทักษะทางสังคม ด้านมนุษยสัมพันธ์

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์

คณะผู้วิจัยได้ทำการสืบค้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่กล่าวถึงตัวแปรเพศ อายุ ระดับชั้นปี และรายได้ ต่อเดือน ซึ่งสามารถสรุปแสดงผลการศึกษาได้ดังตารางที่ 2 (ทั้งนี้ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้พบทวนบางชิ้น อาจมีการใช้ตัวแปรอื่น ๆ นอกจากที่ระบุในตารางด้วย เช่น รายได้ของผู้ปกครอง เป็นต้น ซึ่งดูไม่สอดคล้อง กับบริบทของการวิจัยของคณะผู้วิจัยที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงานแล้ว จึงมิได้นำมาใช้ใน การศึกษา)

ตารางที่ 2 สรุปตัวแปรที่ถูกนำมาใช้ในการหาความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	ผู้วิจัย	ปี	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือวิจัย	ผลการศึกษา		สรุปผลภาพรวม
					คำบรรยาย	สัญลักษณ์	
1. เพศ	พรพรรณ หาญณรงค์ และคณะ	2563	นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ร.ร.อ่างศิลาพิทยาคม จำนวน 337 คน	แบบสอบถาม	เพศไม่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ (ระดับนัยสำคัญ 0.05)	✗	งานวิจัยส่วนใหญ่ (3 เล่ม) พบว่าเพศมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ มีเพียงส่วนน้อย (1 เล่ม) ที่พบว่าเพศมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
	นริศรา ตรีพันธ์	2562	นักเรียนประถมศึกษา ร.ร. ชูสินทองประดิษฐ์อนุสรณ์ จำนวน 197 คน	แบบสอบถามของกรมสุขภาพจิต	กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีความฉลาดทางอารมณ์ไม่ต่างกัน (ระดับนัยสำคัญ 0.05)	✗	
	วรุณา กลกิจโกวินท์ และคณะ	2562	นักศึกษาแพทย์ คณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาล จำนวน 427 คน	แบบสอบถามของกรมสุขภาพจิต	กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีความฉลาดทางอารมณ์ไม่ต่างกัน (ระดับนัยสำคัญ 0.05)	✗	
	วรุณา ทองอุ่น และคณะ	2558	นักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จำนวน 353 คน	แบบสอบถาม	กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันจะมีความฉลาดทางอารมณ์ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่าเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์เพศหญิงสูงกว่าเพศชาย)	✓	
2. อายุ	วรุณา ทองอุ่น และคณะ	2558	นักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	แบบสอบถาม	กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีความฉลาดทางอารมณ์ไม่ต่างกัน	✗	งานวิจัย 1 เล่ม พบว่าอายุต่างกัน ความฉลาดทางอารมณ์ไม่ต่างกัน

ตัวแปร	ผู้วิจัย	ปี	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือวิจัย	ผลการศึกษา		สรุปผลภาพรวม
					คำบรรยาย	สัญลักษณ์	
			ภักฐนครปฐม จำนวน 353 คน		ต่างกัน (ระดับ นัยสำคัญ 0.05)		ที่ระดับนัยสำคัญทาง สถิติ 0.05
3. ชั้นปี	วรุณา กลกิจโกวินท์ และคณะ	2562	นักศึกษาแพทย์ คณะ แพทยศาสตร์วชิ รพยาบาล จำนวน 427 คน	แบบสอบถาม ของกรม สุขภาพจิต	กลุ่มตัวอย่างที่มีชั้นปี ต่างกันมีความฉลาด ทางอารมณ์ต่างกัน (ระดับนัยสำคัญ 0.05)	✓	งานวิจัย 2 ชิ้น แต่ผล การศึกษาไม่ สอดคล้องกัน 1 ชิ้น พบความต่างของ ค่าเฉลี่ยความฉลาด
	วรุณา ทองอุ่น และ คณะ	2558	นักศึกษาคณะ วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราช ภัฏนครปฐม จำนวน 353 คน	แบบสอบถาม	กลุ่มตัวอย่างที่มีชั้นปี ต่างกันมีความฉลาด ทางอารมณ์ไม่ ต่างกัน (ระดับ นัยสำคัญ 0.05)	✗	ทางอารมณ์แต่อีก 1 ชิ้นกลับไม่พบความ ต่างของค่าเฉลี่ยความ ฉลาดทางอารมณ์
4. รายได้ ต่อ เดือน	วรุณา กลกิจโกวินท์ และคณะ	2562	นักศึกษาแพทย์ คณะ แพทยศาสตร์วชิ รพยาบาล จำนวน 427 คน	แบบสอบถาม ของกรม สุขภาพจิต	กลุ่มตัวอย่างที่มี รายได้ต่อเดือน ต่างกันมีความฉลาด ทางอารมณ์ไม่ ต่างกัน (ระดับ นัยสำคัญ 0.05)	✗	งานวิจัย 1 ชิ้น ไม่พบ ความต่างของค่าเฉลี่ย ความฉลาดทางอารมณ์ ในกลุ่มตัวอย่างที่มี รายได้ต่อเดือนต่างกัน

หมายเหตุ ✓ หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ✗ หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ด้วยการสำรวจโดยการสุ่มตัวอย่าง (sampling survey) จากนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ระดับชั้นปีที่ 1 และ ปี 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวนรวม 360 ราย

กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยเกณฑ์ของ Laurence Neuman (2014, pp. 270-271) และพิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ (2547, หน้า 255) ซึ่งกำหนดว่า หากมีประชากรต่ำกว่า 1,000 คน ให้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ร้อยละ 30 หากคำนวณตามหลักการดังกล่าวจะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 108 คน อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาการได้มาซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างไม่ครบตามจำนวนที่ต้องการ ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นร้อยละ 50 ตามหลักการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องยึดหลักเพิ่มได้ ลดไม่ได้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557, หน้า 44; วีระยุทธ พรพจน์ธนาต, 2567, หน้า 156) จึงได้

ขนาดตัวอย่างจำนวน 180 คน ทั้งนี้เมื่อทอดแบบสอบถามไปและนำแบบสอบถามกลับมาประมวลผล พบว่ามีแบบสอบถามตอบกลับและสามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ได้จำนวน 179 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 99.44

การสุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multistage sampling) โดยขั้นแรกแบ่งประชากรออกเป็น 2 กลุ่มจำแนกตามระดับชั้นปี คือ ชั้นปีที่ 1 และ ชั้นปีที่ 2 ขั้นที่สอง แต่ละชั้นปีจะมี 2 ห้อง ผู้วิจัยเลือกมาอย่างละ 1 ห้อง คือชั้นปีที่ 1 จำนวน 1 ห้อง และชั้นปีที่ 2 จำนวน 1 ห้อง ทั้งนี้เนื่องจากในแต่ละห้องมีจำนวนนักศึกษาเท่ากับ 90 คน และผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างไว้ที่ 180 ราย จึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาในห้องเรียนนั้น ๆ ทั้งหมด รวม 180 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต (ม.ป.ป.) เนื่องจากเป็นเครื่องมือประเมินความฉลาดทางอารมณ์ที่ได้รับการยอมรับในการวัดความฉลาดทางอารมณ์เป็นการทั่วไป และในงานวิจัยหลายชิ้นได้ใช้แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ดังกล่าวในการวัดความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยการนำแบบประเมินฯ ดังกล่าวมาใช้ในการเก็บข้อมูลยึดตามหลักที่ว่า เป็นเครื่องมือวิจัยที่วัดได้ตรงตามนิยามและมีคุณภาพดี และลักษณะของกลุ่มตัวอย่างก็เป็นลักษณะเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันมากกับงานวิจัยของผู้วิจัย

เกณฑ์การแปลผลความฉลาดทางอารมณ์ ผู้วิจัยปรับจากเกณฑ์การแปลผลจากแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต (ม.ป.ป.) ดังนี้

ตารางที่ 3 เกณฑ์การแปลผลความฉลาดทางอารมณ์

ความฉลาดทางอารมณ์	ช่วงคะแนน		
	ต่ำกว่าปกติ	ปกติ	สูงกว่าปกติ
1. ด้านดี	18-47	48-62	63-72
1.1 การควบคุมตนเอง	6-13	14-18	19-24
1.2 เห็นใจผู้อื่น	6-15	16-21	22-24
1.3 รับผิดชอบ	6-17	18-23	24
2. ด้านเก่ง	18-45	46-64	65-72
2.1 มีแรงจูงใจ	6-21	16-22	23-24
2.2 ตัดสินใจและแก้ปัญหา	6-14	15-21	22-24
2.3 สัมพันธภาพ	6-14	15-21	22-24
3. ด้านสุข	16-41	42-58	59-64
3.1 ภูมิใจตนเอง	4-9	10-14	15-16
3.2 พอใจชีวิต	6-15	16-22	23-24

ความฉลาดทางอารมณ์	ช่วงคะแนน		
	ต่ำกว่าปกติ	ปกติ	สูงกว่าปกติ
3.3 สงบสุขทางใจ	6-15	16-22	23-24
ภาพรวม	52-135	136-184	185-208

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

จากข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 57.3) อายุต่ำกว่า 30 ปี (ร้อยละ 52.5) เป็นบุตรคนแรก (ร้อยละ 48.2) มีประสบการณ์ทำงาน 1 - 5 ปี (ร้อยละ 55.2) รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 20,000 บาท (ร้อยละ 63.7) ศึกษาชั้นปีที่ 2 (ร้อยละ 50.3)

ตารางที่ 4 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง		จำนวน (คน)		ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	76		42.7
	หญิง	102		57.3
2. อายุ	ต่ำกว่า 30 ปี	94		52.5
	30 – 39 ปี	64		35.8
	40 ปีขึ้นไป	21		11.7
	$\bar{X} = 32.75$ $SD = 6.59$	Max = 60	Min = 24	
3. รายได้ต่อเดือน	ต่ำกว่า 20,000 บาท	72		63.7
	20,000 บาทขึ้นไป	41		36.3
	$\bar{X} = 22,943.22$ $SD = 16,990.30$	Max = 150,000	Min = 10,000	
4. ระดับชั้นปี	ปี 1	89		49.7
	ปี 2	90		50.3

2. ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผลการศึกษพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปกติ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า หากพิจารณาจากค่าเฉลี่ยที่ใกล้เคียงสูงกว่าปกติพบว่า

ด้านดีมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงเกณฑ์สูงกว่าปกติมากที่สุด ($63.000 - 60.23 = 2.77$) รองลงมาคือด้านสุข ($59.00 - 52.77 = 6.23$) และด้านเก่ง ($65.00 - 56.31 = 8.69$) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ความฉลาดทาง อารมณ์	179 คน		แปลผล	เกณฑ์ ปกติ
	$\bar{X}$	SD		
ด้านดี	60.23	5.03	ปกติ	48-62
ด้านเก่ง	56.31	6.91	ปกติ	46-64
ด้านสุข	52.77	6.57	ปกติ	42-58
ภาพรวม	169.32	16.63	ปกติ	136-184

3. การเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการศึกษาพบว่ารายได้ต่อเดือนเป็นปัจจัยเดียวที่ส่งผลให้ค่าเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยเพศ อายุ และระดับชั้นปี ไม่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ทั้งนี้ในส่วนของปัจจัยรายได้ต่อเดือนนั้น เมื่อทำการทดสอบเป็นรายด้านพบว่า เฉพาะด้านเก่งเท่านั้นที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือน 20,000 บาทขึ้นไปจะมีค่าเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 20,000 บาท (รายละเอียดดังตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

ตัวอย่าง	รายได้ต่อเดือน				t	p-value
	ต่ำกว่า 20,000 บาท		20,000 บาทขึ้นไป			
	(72 คน)		(41 คน)			
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
ด้านดี	60.04	4.29	61.43	5.33	-1.52	.13
ด้านเก่ง	55.63	6.00	59.17	6.64	-2.89	.00*

ความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่ม		รายได้ต่อเดือน				t	p-value
ตัวอย่าง							
	ต่ำกว่า 20,000 บาท		20,000 บาทขึ้นไป				
	(72 คน)		(41 คน)				
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD			
ด้านสุข	52.86	6.27	54.85	5.33	-1.71	.09	
ภาพรวม	168.54	14.92	175.46	14.42	-2.40	.01*	

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะการวิจัย

จากผลการศึกษาสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง อยู่ในระดับปกติ โดยมีค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านอยู่ใกล้เคียงกับเกณฑ์สูงกว่าปกติในบางด้าน เช่น ด้าน "ดี" อาจสะท้อนถึงความสามารถในการจัดการอารมณ์ในแง่บวก และการมีทัศนคติที่ดีต่อชีวิต ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง ขณะเดียวกัน ด้าน "สุข" และ "เก่ง" แม้จะมีค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าเล็กน้อยก็ยังอยู่ในระดับปกติที่แสดงถึงการดูแลตนเองและมีทักษะในการรับมือกับอารมณ์ของนักศึกษาได้ดี ทั้งนี้ผลการวิจัยถือว่าสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ศึกษาในอดีต อาทิ นิลาวรรณ งามขำ และคณะ (2559) วรณากมลกิจโกวินท์ และคณะ (2562) วิสัยพร นุชสุธรรม (2559) และกมลชนก ทองเอียด (2561) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติ

2. การเปรียบเทียบผลการศึกษาตามปัจจัยต่าง ๆ พบว่า รายได้ต่อเดือน เป็นปัจจัยเดียวที่มีผลกระทบต่อความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะในด้าน เก่ง กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือน 20,000 บาทขึ้นไปมีค่าเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่ากลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท ซึ่งอาจสะท้อนว่า รายได้ที่สูงกว่าอาจเกี่ยวข้องกับการมีเสถียรภาพทางการเงิน และ สภาพแวดล้อมที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาอารมณ์ในแง่ของความสามารถในการจัดการอารมณ์และทักษะชีวิต โดยอาจมีการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรหรือกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างทักษะต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยอื่น ๆ เช่น เพศ อายุ และ ระดับชั้นปี ไม่พบความแตกต่างทางสถิติที่มีนัยสำคัญ ซึ่งหมายความว่าไม่ว่าจะเป็นเพศหรือช่วงอายุในช่วงที่ศึกษาหรือปีการศึกษา นักศึกษามีระดับความฉลาดทางอารมณ์ที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน ซึ่งอาจแสดงให้เห็นว่า ความฉลาดทางอารมณ์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพศหรืออายุ แต่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และสภาพแวดล้อมมากกว่า

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการศึกษาไปใช้

จากผลการศึกษาที่พบ จึงนำไปสู่ข้อเสนอแนะแนวทางการนำผลการศึกษาไปใช้ได้ดังนี้ (1) อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ควรบูรณาการการพัฒนาทักษะความฉลาดทางอารมณ์ให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต โดยอาจสอดแทรกเนื้อหาในคำอธิบายรายวิชาที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ให้กับนักศึกษา (2) อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตร ควรส่งเสริมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการที่มุ่งเน้นการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในห้องเรียนอย่างต่อเนื่อง เช่น การฝึกการควบคุมอารมณ์ในสถานการณ์ความขัดแย้ง และการตัดสินใจภายใต้ภาวะกดดัน เพื่อให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะเหล่านี้ในบริบทที่ใกล้เคียงกับสภาพการทำงานจริงในภาครัฐ และ (3) มหาวิทยาลัยรามคำแหง ควรจัดโครงการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะสำหรับนักศึกษาที่มีรายได้ต่ำ ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มนี้มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำกว่ากลุ่มที่มีรายได้สูงกว่า ทั้งนี้อาจดำเนินการในรูปแบบของการจัดอบรม การแนะแนวกลุ่ม การให้คำปรึกษาเชิงอารมณ์ หรือการส่งเสริมโครงการทุนการศึกษาเพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้าถึงกิจกรรมเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ได้มากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

จากผลการศึกษา สามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาโท ผลการศึกษพบว่า โดยรวมแล้วระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง อยู่ในระดับปกติ ซึ่งหมายความว่ากลุ่มตัวอย่างสามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ในระดับที่เหมาะสม แต่ยังคงมีพื้นที่สำหรับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในด้านต่าง ๆ ที่สามารถปรับปรุงได้ต่อไป

2. จากผลการศึกษาที่พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์สูงสุดคือด้าน "ดี" ตามมาด้วยด้าน "สุข" และ "เก่ง" ตามลำดับ แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการมีมุมมองที่ดีต่อชีวิตและความสุขภายในตนเองเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

3. จากผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ตามปัจจัยต่าง ๆ การศึกษานี้พบว่า "รายได้ต่อเดือน" เป็นปัจจัยเดียวที่มีผลกระทบต่อระดับความฉลาดทางอารมณ์ โดยเฉพาะในด้าน "เก่ง" ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือน 20,000 บาทขึ้นไปมีค่าเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่ากลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท ในขณะที่ปัจจัยอื่น ๆ เช่น เพศ อายุ และชั้นปีไม่ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โดยสรุปแล้ว งานวิจัยนี้ได้ยืนยันว่า รายได้ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อระดับความฉลาดทางอารมณ์ในบางด้าน โดยเฉพาะด้านการเป็น "คนเก่ง" ขณะที่ปัจจัยอื่น ๆ เช่น เพศ อายุ และระดับชั้นปีไม่สามารถอธิบายความแตกต่างในระดับความฉลาดทางอารมณ์ได้

1. กลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล ต้องนัดหมายเวลา และติดตามในการเข้าพบ เพื่อให้ข้อมูลการวิจัย หรือมอบหมายให้ผู้แทนในการให้ข้อมูล ซึ่งอาจใช้เวลานานในการได้มาซึ่งข้อมูลการวิจัย
2. กลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในฐานะข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์ มีความหลากหลายในการประกอบอาชีพ และข้อมูลสถานประกอบบางแห่ง ต้องกลั่นกรองการประกอบธุรกิจว่าถูกต้องหรือไม่
3. ผู้วิจัยได้ทราบว่า ผู้ประกอบการหรือเจ้าของธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ประเภท B2C มีการเรียนรู้และการเจริญเติบโต ที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรหรือระบบการดำเนินงาน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาธุรกิจและให้ความสำคัญกับความพึงพอใจในการทำงานของพนักงาน การธำรงรักษาพนักงานให้อยู่ในองค์กร และผลิตภาพและประสิทธิภาพของพนักงาน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้ประกอบการหรือเจ้าของธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ประเภท B2C สามารถกำหนดทิศทางและกลยุทธ์ที่มุ่งสู่นวัตกรรมได้ ถือเป็นการสร้างจุดมุ่งหมาย นโยบาย และกลยุทธ์ด้านนวัตกรรมที่ชัดเจนแน่นอน
2. ผู้ประกอบการหรือเจ้าของธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ประเภท B2C สามารถนำการแสดงผลลัพธ์ที่ได้จากการประมวลผลของระบบสารสนเทศมาบูรณาการข้อมูลร่วมกันในทุกฝ่าย เพื่อประกอบเป็นข้อมูลการดำเนินงานของธุรกิจ
3. ผู้ประกอบการหรือเจ้าของธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ประเภท B2C สามารถนำผลลัพธ์จากการดำเนินงานตามกลยุทธ์และแผนการดำเนินงานของธุรกิจ เป็นปัจจัยที่ใช้วัดผลสำเร็จทางการเงิน โดยให้ความสำคัญกับการเพิ่มขึ้นของรายได้ ความสามารถในการลดต้นทุนในการดำเนินงาน รวมถึงผลตอบแทนในรูปแบบต่าง ๆ ที่ได้รับจากการลงทุน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กมลชนก ทองเอียด. (2561). ความฉลาดทางอารมณ์และความเครียดของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาล
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 5(2), 213-231.
- กรมสุขภาพจิต, กระทรวงสาธารณสุข. (ม.ป.ป.). *แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับผู้ใหญ่ (อายุ
18-60 ปี)*. วันที่ค้นข้อมูล 27 ธันวาคม 2567, เข้าถึงได้จาก <https://dmhlibrary.org/items/show/42>
- ข่าวเดี๊ดเจ็ดสี. (2567). *ทะเลาะกันเรื่องหมาจรจัด ชายอายุ 66 ปี ใช้มีดแทงคู่กรณี*. วันที่ค้นข้อมูล 3 มกราคม
2568, เข้าถึงได้จาก <https://news.ch7.com/detail/776575>
- ทศพร มะหะหมัด และสุวิมล พันธุ์โต. (2563). การใช้ความฉลาดทางอารมณ์ในการปฏิบัติงานของ
ทรัพยากรบุคคลในองค์กร. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 6(2), 267-280.

- ไทยรัฐออนไลน์. (2559). ยิงดับ 2 คีตกเตอร์ เข้าห้องคุย 3 คน จ่อสืบระยะเรียงตัว. วันที่ค้นข้อมูล 1 พฤศจิกายน 2567, เข้าถึงได้จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/622122>
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- นริศรา ตรียันต์. (2562). ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนชุมชนทองประดิษฐ์อนุสรณ์ สำนักงานเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร. วารสารศิลปการจัดการ, 3(1), 43-52.
- นิตา แซ่ตั้ง. (2555). ความฉลาดทางอารมณ์ และความฉลาดในการเผชิญอุปสรรคที่มีผลต่อการทำงานของพนักงานธนาคารพาณิชย์ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิลวรรณ งามขำ, ปทุมมาส กัน्हั่นทอง, อติญา สุลิวงศ์, กนกวรรณ จิตระบูรณ์, พิมพ์ณัฐชา นุชสิริ, นิตยา ชัยชนะ, พรอารดา อยู่รักษ์, อาภรณ์ บุญฉิม และศุภกษณา สรรพคุณ. (2559). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาในหลักสูตรสายวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. วารสาร มวก. วิชาการ, 20(39), 45-56.
- ปณิดา ศรศรี. (ม.ป.ป.). การพัฒนาภาวะทางอารมณ์ในการทำงาน. วันที่ค้นข้อมูล 8 กุมภาพันธ์ 2566, เข้าถึงได้จาก <http://training.p3.police.go.th/doc/nun1.pdf>
- พรพรรณ หาญณรงค์, ภัทราพร จูไรโง่, ยงยุทธ ศรีบุญครอง, สิริยาภรณ์ พลบุตร, สุทธิดาภรณ์ หอมอ่อน และปรีชา สุวรรณทอง. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในพื้นที่ตำบลอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ, 13(1), 136-144.
- พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ. (2547). การสำรวจโดยการสุ่มตัวอย่าง: ทฤษฎีและปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- มุกดา ศรีรงค์. (2562). บทที่ 9 อารมณ์. ใน มุกดา ศรีรงค์, นวลศิริ เปาโรหิตย์, สิริวรรณ สารนาค, สุวิไล เรียงวัฒนสุข และนิภา แก้วศรีงาม (บ.ก.), จิตวิทยาทั่วไป (หน้า 253-280). (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วรญา ทองอุ่น, จันจิราภรณ์ ปานยินดี และ จาพาส ศรีชมภู. (2558). การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ครั้งที่ 7 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. (หน้า 1488-1494).
- วรุณา กลกิจโกวินท์, จตุพร โพธิ์ปัฐธิ, ฌฐภัทร นิยมรัตนกิจ, ธวัชรัตน์ โวหาร, ภคนันท์ ล้อสินันท์ และวรรณกานย์ ศรีสนธิรักษ์. (2562). ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาแพทยคณะแพทยศาสตรเวชพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราชราช. วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย, 64(1), 77-88.

วลัยพร ศรีรัตน์, สุขุม เฉลยทรัพย์ และชนะศึก นิษานนท์. (2565). รูปแบบเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต*, 18(1), 37-54.

วิทยาพร เทศศรีเมือง. (ม.ป.ป.). *Emotional Intelligence*. วันที่ค้นข้อมูล 4 กุมภาพันธ์ 2566, เข้าถึงได้จาก https://wiki.ocsc.go.th/_media/%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%97%E0%B8%A2%E0%B8%B2%E0%B8%9E%E0%B8%A3_%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A8%E0%B8%A8%E0%B8%A3%E0%B8%B5%E0%B9%80%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%8710.pdf

วลัยพร นุชสุธรรม. (2559). ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัย เชียงราย. *วารสารการพัฒนาสุขภาพชุมชน มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 4(4), 505-519.

วีระยุทธ พรพจน์ธนาต. (2567). *ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สยามรัฐ. (2565). 'สวนดุสิตโพล'สำรวจ 5 ปัญหาคนไทยมักควบคุมอารมณ์ไม่ได้ ทำอย่างไร. วันที่ค้นข้อมูล 29 กันยายน 2566, เข้าถึงได้จาก <https://siamrath.co.th/n/385384>

สันทนา วิจิตรเนาวรัตน์. (2558). รายงานการวิจัยเรื่อง ความฉลาดทางจิตวิญญาณและความฉลาดทางอารมณ์ ที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์*. วันที่ค้นข้อมูล 29 กันยายน 2566, เข้าถึงได้จาก <https://shorturl.asia/G8Zx7>

ภาษาอังกฤษ

Cabello, R., Sorrel, M., Fernandez-Pinto, I., Extremera, N., Fernandez-Berrocal, P. (2016). Age and gender differences in ability emotional intelligence in adults: A cross-sectional study. *Dev Psychol*, 52(9), 1486-1492.

Coon, D., & Mitterer, J. O. (2009). *Psychology: Modules for Active Learning* (11th ed.). U.S.A.: Thomson Wadsworth.

Goleman, D. (1995). *Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ*. Bantam Books.

Goleman, D. (1998). *Working with Emotional Intelligence*. London, U.K.: Bloomsbury Publishing PLC.

IHHP. (2023). *What is Emotional Intelligence?* Retrieved 30, September, 2023, from <https://www.ihhp.com/meaning-of-emotional-intelligence/>

- Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. (2004). Emotional intelligence: Theory, findings, and implications. *Psychological Inquiry*, 15(3), 197-215.
- Neuman, L. (2014). *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches* (7th ed.). U.S.A.: Pearson Education Limited.
- Plotnik, R., & Kouyoumdjian, H. (2014). *Introduction to Psychology* (10th ed.). Canada: Wadsworth Cengage Learning.
- Podila, S. P. (2018). Emotional intelligence and income: A case study. *International Journal of Advance Research (IJAR)*, 6(12), 282–288.
- Rowley, C. & Jackson, K. (2011). *Human Resource Management: The Key Concepts*. N.Y., U.S.A.: Taylor & Francis Group.
- Serrat, O. (2017). Understanding and Developing Emotional Intelligence. In: *Knowledge Solutions*, (pp.329-339). Singapore: Springer.
- Shengyao, Y., Xuefen, L., Salarzadeh, J., Samsudin, N., Chunchun, K., & Ishak, Z. (2024). Emotional intelligence impact on academic achievement and psychological well-being among university students: the mediating role of positive psychological characteristics. *BMC Psychology*, 12(1), 1-17.